

РЕЦЕНЗІЯ

офіційної рецензентки, докторки медичних наук, професорки,
завідувачки кафедри ендокринології Львівського національного
медичного університету імені Данила Галицького
Урбанович Аліни Мечиславівни

на дисертаційну роботу

Магійович Соломії Робертівни «Клініко-патогенетичні особливості
ураження нирок у хворих з коронавірусною хворобою та їх корекція»,
представлену до разової спеціалізованої вченої ради ДФ 35.600.123 у
ЛНМУ імені Данила Галицького МОЗ України для офіційного захисту на
здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 22 – Охорона
здоров'я за спеціальністю 222 – Медицина

Актуальність теми дослідження. Пандемія COVID-19 стала серйозним викликом для системи охорони здоров'я в усьому світі. Одним із серйозних ускладнень, що виникають при цій хворобі, є ураження нирок. У багатьох пацієнтів з COVID-19 спостерігаються різні форми ураження нирок, від легких змін до гострої ниркової недостатності, що потребує діалізу. Тяжкі форми ураження нирок значно погіршують прогноз та підвищують ризик летального наслідку, а рання діагностика та своєчасне лікування ураження нирок при COVID-19 є критично важливими для запобігання прогресуванню захворювання та розвитку ускладнень.

Цукровий діабет (ЦД) є одним із найпоширеніших ендокринно-метаболічних захворювань у світі. Перебіг ЦД часто супроводжується розвитком діабетичних мікроангіопатій, зокрема і діабетичної хвороби нирок (ДХН). ДХН є однією з основних причин ниркової недостатності.

Пандемія COVID-19 створила додаткові виклики для пацієнтів з цукровим діабетом та ДХН. Ці пацієнти мають підвищений ризик розвитку тяжких форм COVID-19 та ускладнень, зокрема гострого пошкодження нирок.

Тому дисертаційна робота, присвячена вивченню клініко-анамнестичних, патогенетичних та лабораторно-інструментальних особливостей перебігу коронавірусної хвороби залежно від наявності ниркової дисфункції, визначеної за рівнем швидкості клубочкової фільтрації (ШКФ) та нефропатії, асоційованої

з артеріальною гіпертензією і/або ЦД 2 типу, є вкрай актуальним, своєчасним та доцільним дослідженням.

Зв'язок теми дисертації з науковими програмами. Дисертаційна робота є фрагментом досліджень кафедри терапії №1, медичної діагностики та гематології і трансфузіології ФПДО ЛНМУ ім. Д. Галицького «Особливості патогенезу, діагностики та лікування захворювань серцево-судинної, травної, ендокринної та дихальної систем в клініці та експерименті» (ДР №0120U002142; 2020-24 рр.).

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій. Результати роботи поглиблюють знання про патогенетичні механізми виникнення порушень функції нирок у госпіталізованих пацієнтів з приводу коронавірусної хвороби. Доповнено наукові дані про особливості функціонального стану системи газотрансмітерів у пацієнтів з коронавірусною хворобою, розширено наукові дані про патогістологічні зміни, які виявляли у тканинах нирок померлих хворих.

Практичне значення роботи Дисертаційне дослідження підкреслює необхідність стратифікації ризику у пацієнтів з COVID-19 середнього та важкого ступеня. Воно демонструє, що використання таких показників, як швидкість клубочкової фільтрації, рівні СРП, інтерлейкіну-6, Д-димеру та прокальцитоніну, дозволяє своєчасно виявити пацієнтів з високим ризиком ускладнень та летального результату. Практичне значення роботи полягає у доведенні того, що усім пацієнтам важливо забезпечити належну медикаментозну корекцію відхилень показників функціонального стану нирок, оскільки зниження ШКФ асоціюється зі зростанням смертності від коронавірусної хвороби. Пацієнтам з уже наявною гіпертензивною і/або діабетичною нефропатією під час перебування в стаціонарі доцільно проводити визначення рівня креатиніну в динаміці для вчасного розпізнавання ГПН, а також рівня цистатину С для формування групи ризику щодо виникнення ГПН.

Основні результати дисертаційної роботи впроваджені та використовуються у практичній роботі Центру терапії та Центру нефрології та

гемодіалізу Першого територіального медичного об'єднання Лікарні Святого Пантелеймона м. Львова.

Ступінь обґрунтованості та достовірність положень, висновків, рекомендацій є цілком достатнім, забезпечений використанням сучасних, інформативних та адекватних до поставлених завдань методів дослідження, достатнім обсягом клінічного матеріалу (243 особи) та адекватним поділом на групи, ретельною коректною статистичною обробкою отриманого матеріалу. Висновки та рекомендації відповідають поставленим завданням, відображують результати власних досліджень, зумовлюють наукову новизну, теоретичну і практичну значимість. Дослідження проведено в узгодженні з комісією з питань етики наукових досліджень, експериментальних розробок і наукових творів ЛНМУ імені Данила Галицького.

Оцінка змісту, оформлення й обсягу дисертації. Дисертаційна робота викладена державною українською мовою на 183 сторінках друкованого тексту (основний текст 115 стор.). Структура її традиційна: вступ, огляд літератури, опис матеріалів і методів дослідження, 3 розділи власних результатів, аналіз та узагальнення отриманих даних, висновки та практичні рекомендації, список використаних джерел, додатки. Кожен розділ опису результатів власних досліджень завершується висновками та публікаціями авторки. Робота достатньо ілюстрована (21 таблиць, 19 рисунків). Список використаних джерел включає 238 посилань, з яких 197 латиницею.

У **Вступі** на 9 сторінках обґрунтована актуальність роботи та її зв'язок з науковими програмами, сформульовані мета і завдання, наукова новизна та практичне значення, особистий внесок, дані про апробацію та впровадження, кількість публікацій, структуру роботи.

Огляд літератури складається з 5 підрозділів, які відповідають розділам з результатами власних досліджень і обґрунтовують доцільність проведення такої роботи, базується на сучасних переважно англійських публікаціях.

Матеріал і методи дослідження описують загальну характеристику хворих, дизайн дослідження, використані методи дослідження, статистичну обробку результатів та біоетичні аспекти проведення дослідження.

У розділі 3 **«КЛІНІКО-ПАТОГЕНЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ КОРОНАВІРУСНОЇ ХВОРОБИ З УРАЖЕННЯМ ЛЕГЕНЬ ТА НИРКОВОЮ ДИСФУНКЦІЄЮ»** представлені клінічні особливості перебігу коронавірусної хвороби у госпіталізованих пацієнтів залежно від наявності ниркової дисфункції, описані лабораторні показники пацієнтів з коронавірусною хворобою залежно від наявності ниркової дисфункції; перебіг, ускладнення та смертність пацієнтів з коронавірусною хворобою залежно від наявності ниркової дисфункції та вплив факторів на результат госпіталізації.

У розділі 4 **«ПОРІВНЯННЯ КЛІНІКО-ЛАБОРАТОРНИХ ТА ІНСТРУМЕНТАЛЬНИХ ПОКАЗНИКІВ ХВОРИХ НА COVID-19 ТА НЕФРОПАТІЮ, АСОЦІЙОВАНУ ІЗ АРТЕРІАЛЬНОЮ ГІПЕРТЕНЗІЄЮ І/АБО ЦУКРОВИМ ДІАБЕТОМ 2 ТИПУ»** описаний перебіг коронавірусної хвороби у пацієнтів з нефропатією, асоційованою із артеріальною гіпертензією і/або цукровим діабетом 2 типу, відображено зміни клінічних проявів впродовж госпіталізації та визначено активність газотрансмітерів у пацієнтів з коронавірусною хворобою та діабетичною нефропатією.

У розділі 5 **«ПАТОГІСТОЛОГІЧНІ ЗМІНИ НИРОК ПОМЕРЛИХ ПАЦІЄНТІВ З КОРОНАВІРУСНОЮ ХВОРОБОЮ»** представлені патогістологічні зміни нирок померлих пацієнтів з коронавірусною хворобою.

У розділі **«Аналіз і узагальнення результатів дослідження»** авторка підводить підсумок результатів дослідження, порівнює їх з даними літератури, що свідчить про здатність автора до теоретичного узагальнення.

Висновки сформульовані на основі результатів власних досліджень, відповідають меті та завданням, мають наукову новизну, теоретичне й практичне значення. Доцільними є наведені практичні рекомендації, які легко впровадити в практичну медицину.

Повнота опублікованих результатів дисертації, кількість наукових публікацій достатня: за матеріалами дисертації опубліковано 14 наукових праць, з них: 3 статті у виданнях, індексованих у наукометричній базі Scopus, 5 статей у фахових наукових виданнях України та 6 тез доповідей у матеріалах міжнародних наукових конференцій.

Особистий внесок здобувачки: спільно з науковим керівником дисертантка визначила тему дисертаційної роботи, мету, завдання, дизайн та план виконання дослідження. Самостійно дисертантка провела інформаційно-патентний пошук, аналіз наукової літератури; відбір, опитування, пацієнтів. Особисто провела аналіз та узагальнення результатів досліджень, виконала статистичну обробку, написала розділи дисертації. Разом зі співавторами оформлені наукові публікації і забезпечені впровадження результатів.

Перевірка на наявність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності проведена уповноваженим органом ЛНМУ ім. Д. Галицького і показала відсутність ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикацій, фальсифікацій; текст представлених матеріалів дисертації є оригінальним на 96% та не містить порушень академічної доброчесності, що засвідчено відповідною довідкою.

Відповідність дисертації спеціальності та профілю спецради. Дисертація повністю відповідає паспорту спеціальності «Медицина» і профілю разової спеціалізованої вченої ради.

Зауваження та питання. У тексті дисертаційної роботи наявні поодинокі граматичні, стилістичні та пунктуаційні помилки. Слід зазначити, що було б більш доцільно у розділі «ПОРІВНЯННЯ КЛІНІКО-ЛАБОРАТОРНИХ ТА ІНСТРУМЕНТАЛЬНИХ ПОКАЗНИКІВ ХВОРИХ НА COVID-19 ТА НЕФРОПАТІЮ, АСОЦІЙОВАНУ ІЗ АРТЕРІАЛЬНОЮ ГІПЕРТЕНЗІЄЮ І/АБО ЦУКРОВИМ ДІАБЕТОМ 2 ТИПУ» використовувати термін діабетична хвороба нирок, замість терміну діабетична нефропатія, відповідно до сучасних закордонних та вітчизняних клінічних настанов.

Проте, наведені зауваження не стосуються суті та методології роботи та не зменшують її наукового і практичного значення. У плані наукової дискусії хотілось би отримати відповіді на наступні питання.

1. У результатах роботи відображено, що рівень пероксінітриту у пацієнтів з ДХН був достовірно вищий. Яка його роль у розвитку даного ускладнення ?

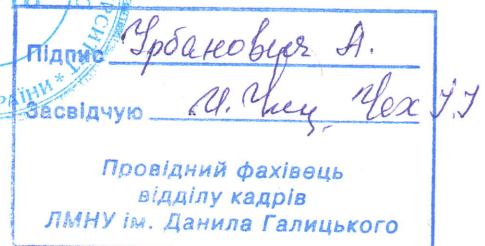
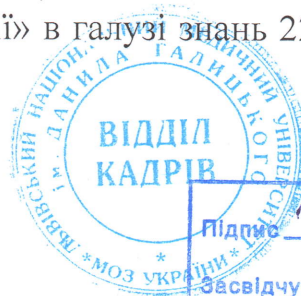
2. У розділі 4 проведено аналіз клініко-лабораторних та інструментальних показників хворих на covid-19 та нефропатію з ЦД 2 типу. У цій групі рівні глюкози становили 11,3 (8,1;16,5) ммоль/л, проте, одним із критеріїв виключення у дане дослідження вказано декомпенсований ЦД 2 типу. Як Ви можете це пояснити ?

Висновок про відповідність дисертації вимогам, які висуваються до наукового ступеня доктора філософії

За актуальністю, методичним рівнем виконання, новизною і практичним значенням отриманих результатів, обґрунтованістю наукових положень і висновків, їхньою достовірністю та повнотою викладу в публікаціях дисертаційна робота Магійович Соломії «Клініко-патогенетичні особливості ураження нирок у хворих з коронавірусною хворобою та їх корекція», виконана під керівництвом професора Склярова Є.Я., відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» в галузі знань 22 – Охорона здоров'я за спеціальністю 222 – Медицина».

ОФІЦІЙНИЙ РЕЦЕНЗЕНТ:

завідувачка кафедри ендокринології
Львівського національного медичного
університету імені Данила Галицького
докторка медичних наук, професорка

Аліна УРБАНОВИЧ